

AZ ARADI VÉRTANÚK EMLÉKÉRE

„Szerette hazáját
Szívvel, szóval, tettel,
Védte szabadságát
Híven becsülettel.

Áldozott, szenvedett,
Jutalmát nem kérte,
S nem küzdhetve többé
Vérpadon halt érte.”

Gyulai Pál verse híven fejezi ki az utókor kegyeletét. Ez a szöveg Jeszenák János kormánybiztos pozsonyi sírján olvasható, de minden vértanúra vonatkozatható.

A nemzet emléknapi között ez az október 6-ai a legszomorúbbak közé tartozik. Ám még ennek a gyásznapi emlékezésnek is van a pusztán kegyeleten túl olyan jelentése, mely máig szólhat. Az aradi vértanúkra, s velük együtt a szabadságharc többi vértanúira, az ebben a nemes harcban résztvevőkre emlékezve ugyanis olyan másfél év szomorú lezárására is emlékezünk, mellyel kivívtuk az emberiség jobbik felének csodálatát. A forradalom és szabadságharc ismert és névtelen hőseinek tettei keltették ezt a csodálatot. Az ő küzdelmük egy jobb és igazságosabb társadalomért hősi halállal végződött, de önfeláldozó szellemiségük máig hat.

Amikor 1848 márciusában győzött a forradalom, egy szemtanú szerint az nem csak a reakció felett aratott győzelem diadalmára volt, hanem a tett következményeitől való félelem legyőzésének felszabadító öröme is. Azért voltak a márciusi ifjak hősök, mert félelem nélkül cselekedtek. A kivívt szabadságot azonban meg kellett védeni. Fegyveres támadásra fegyverrel kellett válaszolni. S azok bátorsága sem volt kisebb, akik, sokszor saját magukat is legyőzve vállalták ezt a harcot. Hisz a márciusi ifjak a szabadságeszmék bűvöletében éltek, tehát annak idején nekik könnyebb volt a tetteket vállalni, mint azoknak a katonáknak, akik a társadalmi átalakulásnak legfőljebb csak végső céljait látták. Azért volt nagy az aradi vértanú és a többi kivégzett vállalása, mert mindannyiuknál személyes küzdelem előzte meg. A császár katonájából a haza, a szabadság katonájává kellett válniuk. A harc vállalása, ez az ő máig, számunkra is példát jelentő cselekedetük.

A szabadságharc bukása után sokan, nagyon sokan lettek a győztesek bosszújának áldozatai. Az első kivégzésre már 1849. január 18-án sor került, mégpedig Pozsonyban, amikor a Demokrata Egylet egyik vezetőjét, Dressler Dánielt a Vízi kaszárnyából elhurcolva ismeretlen helyen agyonlőtték. Pozsonyban végezték ki Petőcz Györgyöt, Pozsony vármegye másodalispánját, Mednyánszky Lászlót és tisztársát, csak mert annak idején Lipótvár feladása ellen szavaztak a haditanácsban. Június 18-án került

Rázga Pálnak, a pozsonyi demokrata tábori lelkésznek a kivégzésére.

A megtorlás és a bosszú 166 évvel ezelőtt, 1849. október 6-án tetőzött. Ekkor végezték ki Pesten Batthyány Lajost, az első felelős magyar kormány miniszterelnökét, Csányi László minisztert és Perényi Zsigmondot, a felsőház elnökét pedig Aradon. Ugyancsak Pesten végezték ki Jeszenák János kormánybiztos október 10-én. Legnagyobb számban azonban a katonai vezetőket. Október hatodikán hajnalban az aradi vár sáncárában négyüket agyonlőtték, a délelőtti órákban pedig felakasztották a honvédsereg kilenc tábornokát.

Ez a 13 aradi vértanú a korabeli Magyarországot, sőt Közép-Európát képviselte. Volt köztük birodalmi német: Leinigen-Westenburg Károly; osztrák német: Pöltenberg Ernő; hazai német: Lahner György, a Túróc megyei Necpál szülötte, a pozsonyi Aulich Lajos, a zombori Schweidel József; a szerb katonacsaládból származó Damjanich János; a horvát katonacsaládból származó Knézich Károly; vagyontalan magyar nemes: Török Ignác, Nagysándor József, Lázár Vilmos; Kiss Ernő, dúsgazdag magyar-örmény nemes; Desseffy Arisztid és Vécsey Károly, két magyar arisztokrata. Volt olyan, akit családi kötelékei, olyan, akit alakulata vagy csak egyszerűen vagyoni és társadalmi helyzete kapcsolt a magyar ügyhöz. De mindannyian úgy gondolták, hogy ha egyszer az uralkodó beleegyezésével letették az esküt a magyar alkotmányra, a negyvennyolcas polgári szabadságalkotmányra, akkor ezt az alkotmányt védeniük kell magával az uralkodóval szemben is. A megtorlás később is folytatódott. Aradon, október 25-én végezték ki Kazinczy Lajos tábornokot. Halálra ítélték a csiliznyáradai temetőben nyugvó Sebő Alajos honvédezt is, az ő ítéletét később 16 évi várfogságra változtatták.

1848-49-ben győzött a császári és hadsereg, diadalmaskodott a forradalom felett a reakció, a haladás felett az elnyomás. Mi értelmese volt hát az életüket feláldozók, az aradi és a többi vértanú harcának? Hiába akart hát történelme során egyszer igazán nagyot ez a nemzet, ez a nép? Jegyezzük meg: jogos harc sosincs hiába. A forradalom, amit megérlett az idő, sosincs hiába. A levert forradalom is előmozdítja a történelmet. A magyar nemzet vérrel írta fel az emberiség emlékezetébe: ezt akartuk, ezért akartuk, ennyit tudtunk áldozni érte. Diadalmaskodhatott és ujjonghatott a reakció. A forradalmat kirombantó szándék a vereség után is élt tovább, él ma is.

1848-49 és október 6-a ránk hagyta a dicsőség örökségét, de ránk hagyta a kötelességet is, hogy megértsük a győzelmek okain túl a vereség okait is. Merítsünk mindkettőből: az egyikből erőt, a másikból tanulságot.

Kossuth Lajos írta már az emigrációban: „Arad a magyar Golgota.” Golgota után pedig feltámadás következik.

TARTALOMJEGYZÉK

- 2 SZÁSZI ZOLTÁN: KEDVENC VÁROSOM
- 3 KOVÁCS LÁSZLÓ: AZ ARADI VÉRTANÚK EMLÉKÉRE
- 4 VASIK JÁNOS: FIGYELEM: KORMÁNYBIZTOS AZ ISKOLÁBANI BESZÉLGETÉS RAVASZ ÁBELLEL
- 7 SIPOS LÁSZLÓ: A CIGÁNY ETNIKUM IDENTITÁSFORMÁI ÉS ANNAK IDENTITÁSPROBLÉMÁIVAL KAPCSOLATOS KÉRDÉSEI
- 10 HANICZKO ANNA: NYELVHASZNÁLAT ÉS IDENTITÁSTUDAT VIZSGÁLATA A GÖMÖRI RÉGIÓ ROMA LAKOSSÁGÁNAK KÖRÉBEN
- 14 HORVÁTH GÉZA: 25 ÉVES A KATEDRA. NEGYED ÉVSZÁZAD A SZAKMAISÁG SZOLGÁLATÁBAN
- 15 BORBÉLY DIANA: AZ ÓVODAI BEILLESZKEDÉS
- 18 ALBERT SÁNDOR: A HASZNOS TUDÁS
- 19 HROMADA ATTILA: SZENT LÁSZLÓ, A SIKKERKIRÁLY
- 21 LANTAI NÓRA: A KORTÁRS IFJÚSÁGI LÍRA SAJÁTÓSÁGAI
- 23 KALOCSÁNYI MÓNKA: NEMES NAGY ÁGNES BORS NÉNI KÖNYVE CÍMŰ MŰVÉNEK BÁB- ÉS DRAMATIKUS JÁTÉKOKKAL VALÓ IRODALOMPEDAGÓGIAI FELDOLGOZÁSA
- 26 STIRBER LAJOS: MŰVÉSZETRE NEVELÉS ALÓL FELMENTVE
- 28 CSICSAY ALAJOS: CANIS LUPUS FAMILIARIS
- 30 PETERNAI ZSUZSANNA: AZ eTWINNING PROGRAM (2. RÉSZ)
- 32 STIRBER LAJOS: MÍG MEGSZÓLAL A NAGY HARMÓNIA
- 33 TEHETSÉGEK
- 34 ISKOLAHÍREK
- 36 HÁZUNK TÁJA